

Tekst **Jeroen Jonkers**

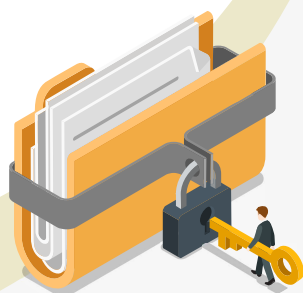
Jeroen Jonkers is hoofdredacteur Od

Ambities voor een open overheid

Tekstvoorstellen voor gemeentelijke openheid en transparantie

Op woensdag 16 maart 2022 zijn de gemeenteraadsverkiezingen en zoals altijd worden daarna de plannen van de coalitiepartijen vastgelegd in een collegeakkoord. Nu de Wet open overheid (Woo) per 1 mei 2022 in werking treedt, is de hoop dat veel gemeentes in de coalitieprogramma's aandacht besteden aan openheid en transparantie. Leden van de VNG-werkgroep Actieve openbaarmaking hebben een aantal tekstvoorstellen opgesteld die makkelijk in de coalitieprogramma's te gebruiken zijn.¹

In collegeakkoorden uit de vorige periode zien we vaak digitalisering terugkomen, maar begrippen als actieve openbaarmaking en duurzame toegankelijkheid zijn op één hand te tellen. Concrete voorbeelden hiervan zijn het collegeprogramma van de gemeente Den Haag en het collegeakkoord 2018-2022 van de gemeente Amersfoort. Binnen de gemeente Den Haag zijn in het huidige collegeprogramma de ambities:²

'Dienstverlening en participatie. Deze coalitie bestuurt open en transparant. Elke dag werken we aan een betere relatie met de stad en aan de betrokkenheid van inwoners. We communiceren open en duidelijk in wat we van inwoners vragen: wanneer ze kunnen meepraten en -beslissen en in wat ze kunnen en mogen verwachten van de gemeente. Onze dienstverlening loopt vlot [...] Natuurlijk zijn we steeds bezig met de toegankelijkheid

van alle informatie van de gemeente en met het beschermen van gevoelige informatie.'

Bij de gemeente Amersfoort is in het collegeakkoord te lezen:³ 'De eigen raads- en college-informatie is goed toegankelijk en bestuurlijke stukken zijn voor iedere inwoner makkelijk en snel terug te vinden. We werken waar mogelijk met open data.' Evenals in een regeerakkoord (zoals dat landelijk wordt opgesteld), staat in het collegeprogramma niet altijd concreet gedefinieerd wat concreet te behalen doelen zijn, maar is de richting aangegeven. Door middel van uitvoeringsplannen wordt gedurende een collegeperiode

1 Vooruitlopend op de invoering van de Wet open overheid hebben ruim 100 gemeentes aan één of meer werkgroepen deelgenomen om gezamenlijk ervaringen op te doen, om de informatiehuishouding op orde te krijgen of initiatieven te nemen om meer te openbaren. De tekstvoorstellen komen van de VNG-werkgroep Actieve openbaarmaking, waar negen organisaties aan deelnemen.

2 Den Haag, Stad van Kansen en Ambities: Coalitieakkoord 2018 - 2022 Gemeente Den Haag (raadsinformatie.nl).

3 Het collegeakkoord van de gemeente Amersfoort is te lezen op: College van burgemeester en wethouders (amersfoort.nl).

concreet vorm en inhoud gegeven aan het collegeprogramma.

Verskillende ambitieniveaus

De nieuw te vormen colleges van burgemeester en wethouders kunnen kiezen tussen meerdere ambitieniveaus wat betreft de mate van transparantie en het op orde brengen van de informatiehuishouding. Wij schetsen een drietal ambitieniveaus en geven daarbij een aantal tekstvoorstellen die passen bij één van de drie ambitieniveaus.

Ambitieniveau Basis

Zodra het basis ambitieniveau wordt gekozen, dan volgt de gemeente de minimaal wettelijke eisen, waaronder de wettelijke fasering van de Woo. Voor elke fase worden de documenten uit de betreffende categorie vanaf de wettelijk verplichte datum actief openbaar gemaakt. De gemeente voldoet aan het wettelijk minimum voor wat betreft het openbaar maken van overheidsstukken uit de categorieën, opgenomen in artikel 3.3 van de Woo, in de daartoe behorende fase.

Ambitieniveau Medium

De gemeente voldoet aan het wettelijk minimum (basisniveau). Daarnaast maakt de gemeente al een aantal extra stukken actief openbaar, waarvoor openbaarmaking (nog) niet wettelijk is verplicht.

Ambitieniveau Plus

De gemeente voldoet aan het wettelijk minimum conform de Woo (basisniveau). Daarnaast maakt de gemeente ook alle stukken uit de nog niet in werking getreden fases al actief openbaar. Ten slotte maakt de gemeente ook stukken openbaar waarvoor geen wettelijke verplichting geldt. Er kan bijvoor-

'WE WERKEN AAN EEN NIEUWE BESTUURSTIJL WAARIN KEUZES TRANSPARANT EN UITLEGBAAR ZIJN'

beeld onderliggende informatie openbaar gemaakt worden. Stel: de gemeente openbaart "alle stukken", dan bevindt de gemeente zich in het ambitieniveau Plus.

Tekstvoorstellen

De tekstvoorstellen die passen bij één van de drie ambitieniveaus zijn de volgende:

Ambitieniveau Basis

Wij werken aan een moderne gemeente die zichtbaar en toegankelijk is voor inwoners. Raadsinformatie en Woo-documenten worden toegankelijk.

Of:

De gemeente voldoet aan het wettelijk minimum voor wat betreft het openbaar maken van documenten uit de verplicht openbaar te maken categorieën, opgenomen in artikel 3.3 van de Woo, in de daartoe behorende fase.

Ambitieniveau Medium

Wij zijn een open gemeente die zichtbaar en toegankelijk is voor inwoners. Ook werken wij aan een nieuwe bestuursstijl, waarin keuzes transparant, uitlegbaar en altijd te herleiden zijn tot onze visie en ambities. We voeren de eisen die de wet stelt aan openbaarheid dan ook versneld uit.

Of:

De gemeente vindt transparantie belangrijk. De gemeente voldoet aan het wettelijk minimum van de Woo. Daarnaast maakt de gemeente documenten actief openbaar over de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van de volgende thema's: (denk aan enkele grote thema's zoals

aardgasvrij wonen of de aanleg van een rondweg).

Ambitieniveau Plus

Transparantie is belangrijk om naar bewoners verantwoording te kunnen afleggen. De gemeente voldoet aan het wettelijk minimum conform de Woo. Daarnaast werkt de gemeente in de geest van de Woo: openbaar, tenzij. Dat betekent dat de gemeente uit eigen beweging zo veel mogelijk stukken openbaar maakt, mits hiermee een publiek belang wordt gediend en dit zonder onevenredige inspanning of kosten mogelijk is. Daarbij kan gedacht worden aan documenten die regelmatig opgevraagd worden via Wob-verzoeken, zoals agenda's, verslagen en nota's.

Of:

Wij maken informatie, als dat volgens de wet verplicht is, openbaar en makkelijk vindbaar voor de inwoners, zodat onze inwoners weten wat er allemaal speelt in de gemeente.

Of:

Wij zijn een open en transparante gemeente, waarbij we streven om Woo-aanvragen (de huidige Wob-aanvragen) te beantwoorden binnen 7 werkdagen. Zowel in de organisatie als in de communicatie naar inwoners hanteren we het principe van 'open tenzij'. Per gemeentelijk proces gaan we na wat actief openbaar gemaakt kan worden en pakken dit op in samenwerking met een vertegenwoordiging van inwoners en bedrijven.

Bij je gemeente kun je bovenstaande tekstvoorstellen inbrengen bij collega's die betrokken zijn bij de vorming van het nieuwe college. Ervaringen en tips kun je delen via het VNG-forum of door deze te sturen naar gripopinformatie@vng.nl.